

6. Європейський Союз чи Митний Союз: громадська думка // Національна безпека і оборона : Європейська інтеграція України : внутрішні чинники і зовнішні впливи. – 2013. – № 4–5 (141–142). – С. 104–111.
7. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» № 2411-VI. – [Чинний від 01.07.2010] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
8. Історія відносин Україна – ЄС [Електронний ресурс] : Сайт Міністерства Закордонних Справ України / Відносини Україна – ЄС / Європейська інтеграція. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-relations>
9. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» N 3360-XII. – [Постанова втратила чинність на підставі Закону N 2411-VI від 01.07.2010] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
10. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Угода_про_асоціацію_між_Україною_та_ЄС
11. Українська дипломатична енциклопедія : [у 2 т.]. – К. : Знання України, 2004 / голов. редкол.: Губерський Л. В. (голова) [та ін.]. – Т. 1. – 760 с.
12. Участь України у міжнародних організаціях [Електронний ресурс] : Сайт Міністерства Закордонних Справ України. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/european-union>
13. Хом'як О. Українці обирають європейський вектор [Електронний ресурс] / О. Хом'як. – Режим доступу : http://newsone.ua/video/ukraine/?media_id=53970
14. Чемерис В. Громадянське повстання [Електронний ресурс] / В. Чемерис // LB.ua. – 2013. – 27 грудня. – Режим доступу : http://society.lb.ua/position/2013/12/27/250333_gromadyanske_povstannya.html
15. Щоткіна К. Патріарх Кирило та євроінтеграція: атака чи вичікування? [Електронний ресурс] / К. Щоткіна. // Дзеркало тижня. Україна. – 2013. – № 36. – 4 жовтня. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/internal/patriarh-kirilo-ta-yevrointegraciya-ataka-chi-vichikuvannya-_html

УДК 323:314.15(477)

Малиха М. І.

МЕХАНІЗМИ ПОЛІТИЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Автором обґрунтовано актуальність проблем міграції з точки зору політичної науки в умовах становлення і розвитку нового глобалізованого світового співтовариства. У статті пояснено необхідність формування власної моделі міграційної політики з урахуванням досвіду іноземних держав. Наголошується на всеохоплюючому впливі міграційних процесів на усі сторони суспільно-політичного та економічного життя держави. Розглянуто повноваження Державної міграційної служби України – органу, створення якого підвело підсумок у роботі з накопичення нормативно-правової бази з питань української міграційної політики.

Ключові слова: міграція, Державна міграційна служба України, глобалізація, міграційна політика, статистичні дані, політичне регулювання, імміграція, еміграція, нормативно-правова база, міграційна політика Швеції, трансформаційні перетворення.

Мальха М. И. Механизмы политического регулирования миграционных процессов в современной Украине.

Автором обоснована актуальность проблем миграции с точки зрения политической науки в условиях становления и развития нового глобализирующегося мирового сообщества. В статье объяснена необходимость формирования собственной модели миграционной политики с учетом опыта иностранных государств. Отмечается всеобъемлющее влияние миграционных процессов на все стороны общественно-политической и экономической жизни государства. Рассмотрены полномочия Государственной миграционной службы Украины – органа, создание которого подвело итог в работе по накоплению нормативно-правовой базы по вопросам украинской миграционной политики.

Ключевые слова: миграция, Государственная миграционная служба Украины, глобализация, миграционная политика, статистические данные, политическое регулирование, иммиграция, эмиграция, нормативно-правовая база, миграционная политика Швеции, трансформационные преобразования.

Malyha M. I. Mechanisms of political regulation of migration processes in modern Ukraine.

The processes of migration of human resources play an important role in the establishment and development of new globalized world community. This research shows current development of an increasing number of people who are involved in migration processes. The main purpose of the paper is to show how migration affects the political system of the state. The author proved the relevance of migration in terms of political science. The data indicate on comprehensive impact of migration on all aspects of social, political and economic life of the state.

In recent years, researchers have become increasingly interested in the problem of migration. However, in order to determine the nature and causes of the phenomenon, mainly just economic factors are taken into account. It leads to inaccurate and sometimes improper understanding of the problem. This paper focuses on political methods of control and regulation of migration processes in Ukraine. The data suggest that political reasons and backgrounds are as important as the economic conditions of migration, which introduces new rules to the global community. This research shows prominent role of the State Migration Service of Ukraine – central government authority, which concentrates all competence in migration politic.

The data clarify the need of development of an effective model of migration policy in Ukraine. The major task of this study is to show that improvement of migration policy should include a comprehensive approach, which takes into account political, economic and cultural aspects of Ukraine.

Key words: migration, State Migration Service of Ukraine, globalization, migration policy, statistics, political control, immigration, emigration, legal and regulatory framework, the migration policy of Sweden, transformation.

Сучасне світове співтовариство характеризується високою мобільністю населення, яка проявляється у збільшенні чисельності мігрантів у зв'язку з

соціально-економічними, культурними та політичними передумовами. Міграційні процеси, будучи складовою частиною глобалізаційних перетворень сучасності, демонструють взаємозалежність усіх існуючих держав, адже, виникаючи всередині певної країни, міграційні рухи виступають в якості індикатора внутрішніх процесів держави і водночас впливають на розвиток усього глобалізованого світу. Міграція є передусім об'єктом соціально-економічного державного регулювання і в першу чергу передбачає трудовий аспект зазначеного явища, що зумовлює недостатню дієвість політичних важелів впливу у цій сфері. Саме тому розробка ефективної моделі міграційної політики є важливим елементом конструювання державної політики в цілому.

Метою статті є аналіз політичних механізмів контролю за сучасними міграційними процесами в Україні.

Сучасна Україна демонструє нестійкість політичної системи і непрацездатність її механізмів, що призвело до глибокої кризи в країні. Реформування органів державної влади, а також намагання стабілізувати ситуацію на території держави актуалізували питання міграції українського населення. Це зумовлює необхідність детального вивчення механізмів контролю за чисельністю мігрантів, а також з'ясування ефективності діяльності суб'єктів політичного регулювання вищезазначених процесів.

Міграційні процеси характеризують будь-яке суспільство і в будь-яку епоху. Ефективна міграційна політика знаходиться в центрі уваги вітчизняних вчених, таких, як О. Малиновська [4], І. Прибиткова [7], Т. Петрова [6] та багатьох інших. Для повного аналізу проблеми використовувалися статистичні дані, які відображені на офіційному веб-сайті Державної міграційної служби [9]. Важливою в ході дослідження є систематизація нормативно-правової бази з питань міграційних процесів [8]. Останні дані з Департаменту ООН з економічних і соціальних питань (ООН-ДЕСВ) показують, що 232 млн. осіб, або 3,2 % населення світу живуть за кордоном по всьому світу в порівнянні з 175 млн. у 2000 р. і 154 млн. у 1990 р. [10]. Україна станом на 2010 р. входила в десятку країн із найбільшою кількістю мігрантів, займаючи 10-е місце [11].

Міграційна політика України є продуктом конкретно-історичної політичної системи, розглянутої у часі і просторі, з урахуванням соціополітичних реалій, властивих навколишньому середовищу даної політичної системи. Очевидним є той факт, що наша держава ще досі змушена стикатися з пережитками радянської політичної системи і тих нормативно-правових актів, які були впроваджені. Свідченням цього є створення Державної міграційної служби України (займається реалізацією державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, а також внесення пропозицій щодо формування державної політики у цих сферах [8]) лише у червні 2011 р. До цього не було чіткого розподілу повноважень між органами державної влади відносно контролю міграційних процесів. На момент проголошення Україною незалежності жодної міграційної політики, законодавства, адміністративних органів не існувало. Усе довелося створювати не маючи досвіду, кадрів, необхідних фінансових ресурсів, за умов складної міграційної ситуації. Унаслідок цього формування міграційної політики відбувалося переважно ситуативно [4, с. 4].

Важливою складовою сучасного перехідного етапу в політичній системі України є налагодження ефективної моделі міграційної політики (системи

правових, фінансових, адміністративних і організаційних заходів держави та недержавних установ щодо регулювання міграційних процесів з позицій міграційних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціальної, демографічної та економічної структури [6, с. 27]), яка забезпечила б не лише сприятливі умови для іммігрантів, але й створила чіткий та зрозумілий механізм контролю за еміграцією.

Заснування Державної міграційної служби України стало своєрідним підсумком роботи з накопичення нормативно-правової бази з питань міграції (Закон України «Про громадянство», Закон України «Про правовий статус іноземців», Закон України «Про міграцію», Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», Закон України «Про біженців», Закон України «Про зайнятість населення», Закон України «Про підприємництво», Закон України «Про адміністративні правопорушення», Положення «Про порядок оформлення іноземним громадянам дозволів на працевлаштування в Україні», Угода про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту мігрантів, Міжнародна конвенція ООН про захист прав трудящих мігрантів і членів їхніх сімей). Розгалужена система служби, що включає в себе 27 територіальних органів Державної міграційної служби України, у структурі яких функціонують 679 територіальних підрозділів, є чіткою ієрархією державних структур. Зміна влади у березні 2014 р. спричинить реформування цієї державної установи, оскільки відбувається реформування всієї політичної системи. Актуальним залишається питання щодо дієвості механізму і продуктивності його діяльності. Слід зазначити, що діяльність Державної міграційної служби України повинна мати значні позитивні політичні, економічні та соціальні наслідки для України, оскільки основні функції державного управління у сфері міграції будуть зосереджені в одному органі виконавчої влади, для якого ця сфера діяльності буде основною. Це забезпечить комплексний підхід до управління міграційними процесами, значно підвищить його ефективність завдяки проведенню постійного аналізу та моніторингу міграційних процесів як в Україні, так і за її межами, зокрема в країнах ризикової міграції (країни, із яких в Україну найбільші потоки незаконних мігрантів) та в державах, де найбільше перебуває громадян України, у тому числі нелегальних трудових мігрантів. На підставі такого аналізу здійснюватиметься розробка довгострокових та короткострокових державних програм, спрямованих на вирішення всього комплексу міграційних питань, у тому числі протидії незаконній міграції, проведення запобіжних заходів щодо можливих негативних наслідків міграційних процесів, підвищення ефективності та якості нормотворчої, законопроектної роботи, виконання законодавства у сфері міграції [2, с. 91].

Для забезпечення виконання покладених на Державну міграційну службу України завдань з реалізації державної політики у сфері протидії нелегальній міграції, а також притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері реєстрації фізичних осіб, видачі документів, що підтверджують особу та підтверджують громадянство, було постановлено створити у Міністерстві внутрішніх справ України підрозділ міліції міграційного контролю загальною кількістю 1500 осіб, функціонально підпорядкувавши його Державній міграційній службі України [1].

Для впровадження ефективних методів з питань регулювання міграційних процесів необхідно передусім бачити чітку і правдиву картину вищезазначеної проблеми. На сучасному етапі суспільно-політичного розвитку важко відтворити

реальний стан речей, а саме конкретні цифри та статистичні дані щодо міграційного руху українців всередині країни та поза її межами. Тому вирішальна роль в усвідомленні політиком необхідності включення міграції до пріоритетів суспільного розвитку належить сектору науки, що має забезпечити владу аналітичною інформацією, науково обґрунтованими висновками, налагодити систематичні дослідження та надійний статистичний облік міграційних процесів [4, с. 23].

Дослідник Л. Арутюнян зазначає, що перехід від стихійної міграції до керованої і безпечної в інтересах різних територій і всієї країни загалом, безперечно, потребує, з одного боку, врахування відповідних суспільних настроїв, що можуть завадити переміщенню людських ресурсів, а з іншого – зміни цих настроїв відповідно до цілей міграційної політики держави. У свою чергу, ця політика має спиратися на розуміння й схвалення в суспільстві. Автор констатує, що міграція може стати ще однією причиною суспільного розколу, який проявляється не тільки на рівні нерозуміння між корінним населенням і тими, хто приїздить, а й між самими громадянами через розбіжність їхніх поглядів на це питання [1]. Для того, щоб міграційні явища відбувалися в необхідному руслі і приносили користь державі, необхідно в першу чергу зробити всі бюрократичні процедури, пов'язані з фіксацією переміщення людини на території тієї чи іншої держави – від отримання паспорта до реєстрації виїзду з країни – максимально зрозумілими, прозорими і спрощеними.

Удосконалення міграційної політики держави має відбуватися на основі комплексного підходу, який означає врахування специфіки України як країни, що одночасно віддає, приймає та служить для транзиту мігрантів. Кожний із цих векторів руху населення характеризується різними за характером і складом міграційними потоками, що вимагають диференційованого підходу та специфічних засобів впливу [4, с. 21–22].

Міграційна політика має враховувати світовий досвід, який свідчить про отримання користі навіть з еміграції висококваліфікованих спеціалістів. Звичайно, емігранти своєю працею примножують національне багатство країни. Досить лише нагадати, що такі країни, як США, Канада, Австралія, Ізраїль та деякі інші збудували свою економіку винятково за рахунок інтелектуального, фізичного, фінансового потенціалу іммігрантів. А Німеччина і Франція та інші країни Західної Європи значно посилюють свою економічну могутність також за рахунок іммігрантів [3, с. 118]. Комплексний аналіз зарубіжних практик є основою для створення власної міграційної політики, яка могла б реагувати на виклики сучасних проблем. Доцільним для розгляду є досвід Швеції з її найбільш ліберальною міграційною політикою і щедрою системою соцзабезпечення, яка виступає як оазис благополуччя і відкритості для іноземців.

На сьогодні Швеція залишається найбільш лояльною до іноземних мігрантів державою у Європі, адже при чисельності населення всього близько 9 млн. осіб приймає близько 100 тис. мігрантів на рік. З 2008 р. у Швеції діє спрощена процедура отримання дозволів на працевлаштування для іноземців, які не є громадянами ЄС, крім того, держава є лідером у Європі за чисельністю прийнятих біженців. За оцінками експертів, така ситуація є в цілому позитивною зважаючи на демографічну ситуацію у державі, однак 100 тис. іноземних мігрантів на рік – занадто велике навантаження для суспільства [9]. Швеція демонструє готовність адаптуватися до вимог економічної системи, зокрема компенсування відсутності власної робочої сили іммігрантами. У свою чергу це тягне за собою прийняття

низки політичних рішень, які створюють ефективні механізми регулювання вищезазначених процесів. Зокрема, це чітка та прозора процедура натуралізації, а також розподілу прав та обов'язків іммігрантів. Все ж процеси невпинного збільшення кількості мігрантів у світі призводить до згортання політики лояльного ставлення до іноземних мігрантів. Швеція не є винятком – сьогодні ведуться дискусії щодо зміни міграційного законодавства на шляху до посилення його жорсткості.

Міграція, будучи складовою більш комплексного явища глобалізації, має потужний вплив на культурні процеси і особливо на ідентифікацію держави як таку. Проблема культурної гомогенізації та виникнення монополярного світу має безумовний статус глобалістичності. Політолог і соціолог Дж. Нейсбіт стверджує, що «глобалізація економіки супроводжуватиметься ренесансом у мовному і культурному самостверженні». У результаті цього «шведи стануть більш шведськими, китайці – більш китайськими, а французи – більш французькими» [5, с. 114]. Тобто збільшення кількості мігрантів на території тієї чи іншої країни активізує національні почуття у громадян відповідної держави – це спричинює конфлікт інтересів і є актуальною проблемою сьогодення. Це ще раз доводить, що, формуючи політику у сфері міграційних процесів, варто включати не лише економічні аспекти, але й культурні та політичні.

Безліч аспектів, що стосуються питань міграції, призводять до спекуляцій цією темою і використання її для політичних маніпуляцій. Наприклад, сьогодні зрозумілими є побоювання Французької та Німецької держав відносно загрози їхній національній ідентичності – в умовах тісного переплетіння у процесі глобалізаційної співпраці країн світу відбулося змішування різних національностей. Тому закономірними є рішення сучасних урядів даних держав щодо проведення більш жорстокої міграційної політики і популяризація терміну «національна ідентичність». Все ж гра на національних почуттях французів та німців скоріше є політичним ходом у вирішенні прагматичних проблем держави – скорочення кількості іммігрантів призведе до економії державного бюджету, а відсторонення від проблем Європейського Союзу дасть змогу зосередитися на внутрішніх проблемах Франції та Німеччини.

Державна міграційна служба України як уповноважений орган повинна враховувати не лише досвід іноземних держав у сфері формування міграційної політики, але й брати до уваги всі вищезазначені фактори, пов'язані з небезпеками, що несє в собі міграція.

Як зазначає І. Прибиткова, з 2005 р. в Україні спостерігається покращення міграційної ситуації, оскільки вона стає не лише країною, що віддає мігрантів, але й країною, що приймає іммігрантів. Так, у 2005 р. в Україні вперше з початку 1990-х рр. було зареєстровано приріст населення за рахунок міграції, який склав 4583 особи. У наступні роки ця тенденція закріплюється, 2009 р. міграційний приріст населення склав 13447 осіб, 2010 р. – 16133 особи. Незважаючи на те, що розміри міграційного припливу з-за кордону невеликі, цей факт знаменує позитивні зміни у розвитку міграційної ситуації в Україні. Сьогодні можна говорити про завершення певного етапу трансформаційних перетворень у сфері міграції. Міграційна ситуація в Україні є стабільною, і вже сформувався так званий стан міграційної рівноваги [7].

В умовах інтенсивного розвитку сучасних світових процесів особливе місце в них займає явище міграції. Міграційні рухи, облікуваням яких займається Міжнародна організація з питань міграції (International Organization for Migration),

є одними з визначальних у формуванні не лише економічного, а й політичного іміджу тієї чи іншої країни. Події в Києві та, зокрема, Криму безумовно вплинуть на міграційну політику. Для впровадження ефективних методів з питань регулювання міграційних процесів необхідно передусім бачити чітку і правдиву картину вищезазначеної проблеми. На сучасному етапі важливі наступні завдання:

- 1) систематизація даних для об'єктивної картини, а саме конкретні цифри та статистичні дані щодо міграційного руху українців всередині країни та поза її межами повинні відтворювати реальну ситуацію;
- 2) для усвідомлення політикомом необхідності включення міграції до пріоритетів суспільного розвитку необхідно відвести відповідне місце сектору науки, що має забезпечити владу аналітичною інформацією, науково обґрунтованими висновками, налагодити систематичні дослідження та надійний статистичний облік міграційних процесів;
- 3) реформування державної міграційної політики має відбуватись із використанням кращого світового та європейського досвіду;
- 4) удосконалення міграційної політики держави повинно включати в себе комплексний підхід з урахуванням усіх аспектів політичного, економічного та культурного розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арутюнян Л. Миграция: фактор общественных настроений [Електронний ресурс] / Л. Арутюнян. – Режим доступу : <http://www.zircon.ru/russian/publication/1/030513.htm>
2. Бондаренко О. І. Формування державної міграційної політики / О. І. Бондаренко // Наук. зап. – К., 2005. – Т.18. – С.88–91.
3. Зовнішні трудові міграції населення / За ред. Е. М. Лібанової, О. В. Позняка. – К. : РВПС України НАН України, 2002. – 206 с.
4. Міграційна політика України: стан і перспективи розвитку / О. А. Малиновська. – К. : НІСД, 2010. – 32 с.
5. Нейсбит Дж. Мегатренди / Дж. Нейсбит. – М. : АСТ, 2003. – 384 с.
6. Петрова Т. П. Концепція державної міграційної політики України: цільова орієнтація і основні напрямки / Т. П. Петрова. – К. : НДЗРП, 1996. – 41 с.
7. Прибиткова І. Сучасні міграційні процеси в Україні [Електронний ресурс] / І. Прибиткова // Безпека документів та міграційна політика: висновки та рекомендації міжнародних робочих груп для України : [кол. інформ.-аналіт. видан.]. – К., 2011. — Режим доступу : <http://novisa.org.ua/upload/file/SECURITY%20OF%20DOCUMENTS%20UKR.pdf>
8. Указ Президента України «Питання Державної міграційної служби України» від 6.04.2011 р. N 405/2011 [Електронний ресурс] // Указ Президента України «Питання Державної міграційної служби України» та Положення «Про Державну міграційну службу України». – Офіційний сайт Верховної Ради України. – Законодавство. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=405%2F2011>
9. У Швеції обговорюють необхідність змін міграційної політики [Електронний ресурс] / Державна міграційна служба України. – Режим доступу : <http://dmsu.gov.ua/novyny/za-kordonom/1111-u-shvetsii-obhovoriuiut-neobkhidnist-zmin-mihratsiinoi-polityky>
10. Number of international migrants rises above 232 million, UN reports [Електронний ресурс] / UN News Centre with breaking news from the UN News

Service. – Режим доступу :

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=45819&Cr=migrants&Cr1=#.UtpDDftwlnJ>

11. Top Ten Countries with the Largest Number of International Migrants [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.migrationinformation.org/datahub/charts/6.1.shtml>

УДК 327

Гісса О. К.

РІВЕНЬ ПАРТІЙНОГО ЄВРОСКЕПТИЦИЗМУ В УКРАЇНІ

У статті аналізується діяльність партій, які входять до складу ВРУ, з точки зору підтримки євроінтеграційних прагнень України і, зокрема, розглядаються програми та інформаційні кампанії КПУ та ВО “Свобода” з позиції “жорсткого” євроскептицизму. Автором визначається рівень партійного євроскептицизму в ВРУ.

Ключові слова: партійний євроскептицизм, КПУ, ВО “Свобода”, євроінтеграція, ВРУ.

Гісса А. К. Уровень партийного евроскептицизма в Украине.

В статье анализируется деятельность партий, которые входят в состав ВРУ, с точки зрения поддержки евроинтеграционных стремлений Украины и, в частности, рассматриваются программы и информационные кампании КПУ и ВО “Свобода” с позиции “жесткого” евроскептицизма. Автором определяется уровень партийного евроскептицизма в ВРУ.

Ключевые слова: партийный евроскептицизм, КПУ, ВО “Свобода”, евроинтеграция, ВРУ.

Hissa O. Level of the party euroscepticism in Ukraine.

In conditions of heightened political struggle over the Association Agreement with the EU it is extremely important, in our view, to explore the support for European integration aspirations at public, and party level. Though this choice is declared as a priority of the foreign policy development, this course has supporters among the political and social circles, and opponents. There are a lot of reasons – it's the fear of losing national identity, and the desire to develop foreign policy towards rapprochement with Russia, and the loss of faith in the success of European integration – as this process continues for many years. However, often eurosceptic moods among Ukrainian citizens and part of the political class are not always justified, and sometimes even contradictory, but they may influence the adoption of "European integration" decisions making and so their studying is extremely important.

In Parliamentary elections 2012 5 political parties entered Parliament. Analysis of the programs of these parties shows that the only party programs which doesn't state that European integration is a priority course of the foreign policy of Ukraine are the Communist Party of Ukraine and AU "Svoboda". In this case, the representatives of the so-called "hard" euroscepticism can be called only the Communist Party of Ukraine, which has more than 13% of the vote. Communist Party is the only political power which in full force refused to vote for the European integration package of laws passed